
A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program extenzív gyephasznosítási célprogramjának értékelése két megyében

Forgó István

Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum,
Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar,
Vidékfejlesztési és Tájhasznosítási Tanszék, Debrecen
forgoi@nyf.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program extenzív gyephasznosítási célprogramjának célja Magyarország közel 1,1 millió hektár gyepterületének minél nagyobb hányadán extenzív művelés megvalósítása, a gyepterületek állapotának javítása környezet- és természetkímélő hasznosítási módok alkalmazásával. A NAKP első évének – a 2002-es évnél – adatai felhasználásával az alábbi megállapításokat teszem. Magyarország gyepterületeinek 8,94%-ára nyújtottak be támogatási igényt az extenzív gyephasznosítási célprogramban, ezzel szemben Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyékben összesen a gyepterületek 12%-a kapott támogatást. A célprogramban támogatott pályázatok 10,45%-a Szabolcs-, 28,56%-a pedig Hajdú megyéből érkezett. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a támogatási összeg 37,7%-a, Hajdú-Bihar megyében pedig 37,1%-ával kapcsolódik a célprogramhoz, szemben az országos 30,1%-kal. A gyepterületekre vetített pályázati intenzitás 1,7-szer és 2,5-szer nagyobb az országos (1,24) értékénél a vizsgált két megyében.

Véleményem szerint egyes területeken – amelyek nem ékelődnek természetvédelmi területek közé – meg kellene fontolni a területek intenzívebb használatának engedélyezését a természet- és környezetvédelmi előírások betartásával.

Kulcsszavak: Agrár-környezetvédelem, gyephasznosítás, extenzifikálás

SUMMARY

The National Agricultural Environmental Management Project's (NAEMP) extensive grassland farming project is aimed at extensive cultivation on of nearly 1.1 million hectares of grassland, and at improving the state of grasslands with nature- and environment protecting methods. By using the 2002 data (the NAEMP's first year's data), I came to the following conclusions: Within the Extensive grassland farming project, a state subsidy was applied for on 8.94% of Hungary's total grasslands. In Szabolcs-Szatmár-Bereg and Hajdú-Bihar counties, applied for state subsidies covered 12% of the grassland of the counties. 10.45% of the projects arrived from the county of Szabolcs-Szatmár-Bereg, and 28.56% from the county of Hajdú-Bihar. In Szabolcs-Szatmár-Bereg, the support was 37.7% of the total subsidy, while in Hajdú-Bihar, it was 37.1%, unlike nationwide, which was 30.1%. The intensity of the applications is respectively 1.7 and 2.5 times more than the National (1.24) value.

In my view, in some fields, which are not between nature protected areas you'd better consider permitting intensive cultivation, simultaneously with grazing, with the observation of nature- and environmental regulations.

Keywords: Agri-environmental protection, grassland farming, extensification

1. BEVEZETÉS

A gyeppek hasznosítása napjainkban újra és újra felmerülő probléma, melynek egyik lehetséges megoldására nyújt lehetőséget a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program bevezetéséről szóló 2253/1999. Kormányhatározat (Határozatok Tára, 1999).

A dolgozat célja a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program bevezetését megalapozó háttér ismertetése, a már lezárt 2002-es pályázati év eredményeinek értékelése és összehasonlítása, valamint az extenzív gyephasznosítási célprogramra országosan illetve a Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében benyújtott pályázatok elemzése.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program alapjai

A Határozatok Tára (1999) és Tar (2002) megállapításai szerint napjainkban a vidék nemcsak a termék előállítás színtere, hanem biológiai és az ott élő emberek társadalmi élettere is, amelyet megőrizni és fenntartani kell. Ennek érdekében a természetvédelemnek és az agráriumnak együtt kell működnie.

Ezt hivatott megalapozni a berlini csúcstervezleten 1999. március 26-án elfogadott AGENDA 2000 című EU dokumentum, amely a mezőgazdaság új modelljeként röviden a következőkkel jellemezhető:

- versenyképes, túlzott támogatásoktól mentes mezőgazdaság kialakítása,
- környezetkímélő eljárások alkalmazásával minőségi termékek előállítása,
- sokszínű termelési formák, hagyományok megőrzése a táj, a vidék és a vidéki közösségek erősítésével,
- egyszerűbb agrárpolitika kialakítása.

A határozat EU jogszabályi alapja: „A környezet védelmének és a vidék megőrzésének megfelelő mezőgazdasági termelési módszerek alkalmazásáról és támogatásáról szóló 2078/92 EGK tanácsi rendelet”.

Szabó (2001) az Európai Bizottság 1999-es Berlini Csúcson elfogadott döntései közül egyik prioritásként a vidéki környezet és táj fenntartásához egyértelműen hozzájáruló agrártámogatást említi,

valamint a KAP reform egyik legfőbb céljaként állapítja meg a vidéki környezet állapotának megóvását és javítását.

Ángyán és mtsai (1999) a fenntartható mezőgazdasági fejlődés egyik alappilléreként és ilyen formán az agrár-környezetvédelem egyik fő területeként a természeti erőforrásaink védelmét említi, amely védelem kiterjed a talajra, a felszíni és a felszín alatti vízkészletekre, a genetikai erőforrásokra, az erdő és tájvédelemre. Az agrár-környezetvédelem másik fő területe a fogyasztásra, felhasználásra kerülő termékek szennyező anyagoktól való mentessége, az élelmiszerbiztonság fokozása.

A Program olyan termelői gyakorlat kialakítását tűzi ki céljául, amely a természeti erőforrások, a természeti értékek, a biodiverzitás megóvásán és a táj megőrzésén alapszik. A Program az alábbi specifikus célokat fogalmazza meg:

- környezetkímélő termelési módszerek elterjesztése, természeti értékeink megőrzése mellett,
- Magyarország agro-ökológiai sajátosságaihoz alkalmazkodó termelési struktúrák kialakítása, ezáltal piacépes, magas minőségű termékek előállítás,
- a vidéki lakosság életminőségének javítása, helyzetének és foglalkoztatásának folyamatos javítása,
- turisztikai feltételek, a táj képének javítása, hozzájárulás a vidéken élők és gazdálkodók ismereteinek fejlődéséhez, szemléletük megváltozásának elősegítése (Tar, 2002; Határozatok Tára, 1999).

A Nemzeti Agrár- Környezetvédelmi Program célprogramjai

A Program intézkedései célprogramokban öltenek testet, amelyek az alábbiak:

- ⇒ Agrár-környezetgazdálkodási alaprogram,
- ⇒ Integrált gazdálkodási célprogram,
- ⇒ Ökológiai gazdálkodási célprogram,
- ⇒ *Extenzív gyephasznosítási célprogram*,
- ⇒ Vizes élőhely hasznosítási célprogram,
- ⇒ Érzékeny Természeti Területek hasznosítását célzó (társági) célprogramok,
- ⇒ Képzési és demonstrációs programok.

Támogatások a Program egyes célprogramjaira területalapú támogatás formájában hívhatók le, kiegészítő támogatás az agrár-környezetgazdálkodási üzemterv elkészítésének költségtérítésére illetve kiegészítő állat beállítási támogatás (a támogatás haszonállatonként adható, nem területalapú) formában pályázható (Szabó et al., 2003). A programokban a részvétel mindenki számára önkéntes. A csatlakozni kívánó termelő 5 éves szerződést köt, melyben vállalja az adott célprogram feltételeinek teljesítését, aminek betartása esetén fix terület alapú támogatást kap a szerződött időszakban. A támogatás tartalmazza a vállaltak miatti jövedelemvesztéseket, a felmerülő többletköltségeket és tartalmaz még 20% ösztönzést a programok

vonzóbbá tétele érdekében. A program jelenleg a 2000. január 1.-2006. december 31. közötti időszakra lett meghirdetve (Tar, 2002; Határozatok Tára, 1999). A NAKP indítására Szabó et al. (2003) szerint a kellő politikai akarat valamint a pénzügyi források hiányában valójában csak 2002-ben történt meg. A Program pénzügyi forrásainak 88%-át (2,5 Mrd Ft) a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, a 12%-át (0,3 Mrd Ft) pedig a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium finanszírozta (Szabó és mtsai, 2003).

A 2003. évi változások

Szabó (2003) az alábbi fő változásokról számol be a 2002-es pályázati rendszerhez képest:

- a célprogramokban testet öltő prioritások némileg bővültek,
- a kiegészítő állattartási támogatás hatálya alá tartozó állatfajok száma nőtt, a támogatás igénybevétele rugalmasabb lett,
- az egyes célprogramoknál a pályázati feltételek differenciáltabbak lettek,
- a pénzügyi keret a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium költségvetésében 4,5 Mrd forinttra nőtt.

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Az elemzés alapjául szolgáló adatokhoz az Internetről (Internet 1, 2) a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Hivatalától (2003), valamint Kavalecz és Gyarmati (2003) kéziratából jutottam hozzá. Az adatokat egyszerűbb statisztikai módszerekkel, százalékszámítással és arányszámok, valamint intenzitási viszonyszámok képzésével vizsgáltam.

4. AZ EXTENZÍV GYEPHASZNOSÍTÁSI CÉLPROGRAM

Az extenzív gyephasznosítási célprogramban szereplő gyepgazdálkodási rendszerek a környezetkímélő eljárások közé tartoznak. Természetvédelmi és gazdasági okokból is talán a legnagyobb jelentősége az extenzív mezőgazdasági rendszerek közül az extenzív gyephasznosításnak van, mert e területekhez kötődik a védett növény- és állatfajok mintegy egyharmada (Ángyán et al., 1999). Magyarország közel 1,1 millió ha gyepterületével kapcsolatban a következő hátrányok és potenciális előnyök említhetők meg. A gyepterületek túlnyomó része legelőként vagy legelőként és kaszálóként van hasznosítva. A gyepterületek jelentős hányada található a gyengébb minőségű, mezőgazdaságilag kevésbé hasznosítható talajokon, gyepeink közel 70%-a alacsony termőképességű, messze elmaradva az alföldi területek potenciális 10 t/ha fölötti termésétől. A gyepterületek több mint fele extenzíven kezelt, természetvédelmi szempontból is igen értékesnek minősíthető páratlan botanikai, valamint nagyon értékes és gazdag rovar- és madárfaunájuk miatt.

A célprogram a gyepterületeket öt főtípusba sorolva határozza meg a kezelési előírásokat, amelyek alkalmazásával hivatott elérni a NAKP célkitűzéseit. A főtípusok a következők: szikes, domb- és hegyvidéki, valamint homoki gyepek, rétgazdálkodás és fás legelők.

Az extenzív gyepgazdálkodási célprogram

célkitűzései az előzőekben leírtak figyelembevételével a következők: a hazai gyepterületek állapotának javítása, környezetkímélő és természetkímélő hasznosítási módok elterjesztése, az értékes fajok és élőhelyek védelme, fejlesztése. Az 1. táblázat a célprogram célterületének nagyságát és a támogatási összegeket tartalmazza.

1. táblázat

Az extenzív gyephasznosítási célprogram célterületeinek és támogatási összegének nagysága

Célprogram(1)	Célterület nagysága (ezer ha)(2)				Támogatási összeg (ezer Ft/ha)(3)		
	2000.	2001.	2002.	2003.	Tervezett az EU csatlakozás előtti időszakra(4)	Tervezett az EU csatlakozás után(5)	Tényadat 2002-ben(6)
extenzív gyephasznosítási célprogram(7)	100	150	250	400	8--15	25--30	8

Forrás: Határozatok Tára 1999, Internet 1

Table 1: The volume of the mark areas and the subsidy amount of an extensive grass using aim programme

Aim project(1), Volume of the mark areas (in thousand hektars)(2), Subsidy amount (in thousand Forints/hektars)(3), Intended subsidy amount before our EU supporting(4), Intended subsidy amount after our EU supporting(5), Fact in 2002(6), Extensive grassland farming project(7)

Az 1. táblázat adataiból látható, hogy a tervezett célterület nagysága 2002-re 250.000 ha volt, ezzel szemben a pályázott terület nagysága 2002-ben 94.911 ha volt (Internet 2), tehát jelentős az elmaradás a célterületek bevonásával kapcsolatban. A tervezett támogatási összeg alsó határa került elfogadásra és kifizetésre a Program első évében.

Az extenzív gyephasznosítási célprogramhoz szervesen kapcsolódik a kiegészítő állat-beállítás támogatása. A pályázat célja a NAKP gyephasznosítási, ökológiai rét-legelő gazdálkodási célprogramjában, valamint az érzékeny természeti mintaterületeken (ÉTT) gyepgazdálkodásra vonatkozó célprogramokban résztvevő földhasználók számára a célprogramokban előírt állattartási kötelezettség minőségi megvalósításának segítése, az

előírt 0,5-1 számosállat/ha állatsűrűség betartása (Internet 2). A 2. táblázatban bemutatott állatfajok nőivarú egyedeinek beállítására, illetve már meglévő tenyész állományra adható a támogatás a következő módon és feltételekkel: Csak az a földhasználó adhatja be támogatási pályázatát, aki a fent említett célprogramokban részt vesz, aláírt támogatási szerződéssel rendelkezik, üzemtervét elfogadták és az ellenőrzést az arra kijelölt szerv elvégezte. A pályázó a szerződéskötéstől számított 5 évig köteles legalább az induló tenyész állomány tartására, a teljes állományra 5 év alatt egyszer kaphat támogatást, az éven belüli állományfejlesztésre minden évben pályázhat. A támogatás vissza nem térítendő támogatás (Internet 3).

2. táblázat

A kiegészítő állat-beállítás támogatása 2002-ben

Támogatott haszonállat(1)	Óshonos fajta esetében (ezer Ft/db)(2)	Nem óshonos fajta esetében (ezer Ft/db)(3)
Szarvasmarha(4)	10	6
Juh(5)	2	1
Sertés(6)	2	-

Forrás: Internet 3

Table 2: Complementary animal-approach assistance at 2002

Assistanced productive livestock(1), In case of autochthonous variety (thousand forints/one piece)(2), In case of not auto-chthonous variety (thousand forints/one piece)(3), Cattle(4), Sheep(5), Pig(6)

5. AZ EXTENZÍV GYEPHASZNOSÍTÁSI CÉLPROGRAM ÉRTÉKELÉSE

A célprogram 2002-es pályázati évének Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei és Hajdú-Bihar megyei eredményeinek összehasonlító értékelése csak az országos adatok, mint viszonyítási alap ismeretében

lehetőségek. A 3. táblázatban a mezőgazdasági területek valamint, a gyepterületek nagyságát szemléltetem országosan, illetve a vizsgált két megyében. A 4. táblázatban a NAKP 2002-es pályázatának országos, az 5. táblázatban a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, a 6. táblázatban pedig a Hajdú-Bihar megye adatait mutatom be.

A vizsgált területek mezőgazdasági- és gyepterületének nagysága 2001-ben

Megnevezés(1)	Mezőgazdasági terület (ezer ha)(2)	ebből gyepterület(3)	
		(ezer ha)	%
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye(4)	393,1	66,4	16,89
Hajdú-Bihar megye(5)	461,8	119,2	25,81
Magyarország összesen(6)	5865,4	1061,2	18,09

Forrás: KSH 2002

Table 3: The size of the agricultural area and the grasslands of the investigated area in 2001

Specify(1), Agricultural area (in thousand hektars)(2), Out of its grassland (thousand hektars, percent)(3), Szabolcs-Szatmár-Bereg county(4), Hajdú-Bihar county(5), Hungary in all(6)

A NAKP országos adatai, 2002

Célprogram(1)	Pályázott terület(2)		Pályázatok száma(3)		Pályázott támogatás(4)	
	ha	%	db	%	ezer Ft	%
Agrár-környezetgazdálkodási alapprogram(5)	18.184	7	154	3	327.428	7
Integrált gazdálkodási célprogram(6)	18.913	7	1.633	31	804.965	18
Ökológiai gazdálkodási célprogram átállási területre(7)	41.386	15	692	13	773.982	17
Ökológiai gazdálkodási célprogram átállt területre(8)	33.967	12	351	7	399.148	9
Extenzív gyephasznosítási célprogram(9)	94.911	35	1.770	33	759.368	17
Vizes élőhely célprogram(10)	17.536	6	80	2	140.344	3
ÉTT célprogram(11)	46.854	17	641	12	1.247.692	28
Összesen(12)	271.751	100	5.321	100	4.452.927	100

Forrás: Internet 2

Table 4: National data of the National Agricultural Environmental Management Project in 2002

Aim project(1), Applied area (hektars, percent)(2), Number of applications (piece, percent)(3), Applied assistance (thousand forints, percent)(4), Agricultural environmental economical project(5), Integrated agricultural project(6), Changeing over to ecological farming(7), Ecological farming project(8), Extensive grassland farming project(9), Watery biotope project(10), Environmentally sensitive areas project(11), Altogether(12)

A NAKP Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei adatai, 2002

Célprogram(1)	Pályázott terület(2)		Pályázatok száma(3)		Pályázott támogatás(4)	
	ha	%	db	%	ezer Ft	%
Agrár-környezetgazdálkodási alapprogram(5)	43,6	0,61	7	1,69	785	0,74
Integrált gazdálkodási célprogram(6)	855,9	11,92	176	42,41	40.537	37,96
Ökológiai gazdálkodási célprogram átállási területre(7)	197,7	2,75	24	5,79	5.715	5,35
Ökológiai gazdálkodási célprogram átállt területre(8)	353,3	4,92	19	4,58	5.027	4,71
Extenzív gyephasznosítási célprogram(9)	5.030	70,04	138	33,25	40.246	37,67
Vizes élőhely célprogram(10)	165,1	2,3	5	1,2	1.321	1,24
Szatmár-Bereg ÉTT célprogram(11)	536,3	7,46	46	11,08	13.160	12,33
Összesen(12)	7.181,9	100	415	100	106.791	100

Forrás: FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Hivatala, 2003

Table 5: Data of the National Agricultural Environmental Management Project in Szabolcs-Szatmár-Bereg county in 2002

Aim project(1), Applied area (hektars, percent)(2), Number of applications (piece, percent)(3), Applied assistance (thousand forints, percent)(4), Agricultural environmental economical project(5), Integrated agricultural project(6), Changeing over to ecological farming(7), Ecological farming project(8), Extensive grassland farming project(9), Watery biotope project(10), Environmentally sensitive areas project (Szatmár-Bereg ESA)(11), Altogether(12)

A NAKP Hajdú-Bihar megyei adatai, 2002

Célprogram(1)	Pályázott terület(2)		Pályázatok száma(3)		Pályázott támogatás(4)	
	ha	%	db	%	ezer Ft	%
Agrár-környezetgazdálkodási alapprogram(5)	525	1,46	15	2,75	9.369	2,52
Integrált gazdálkodási célprogram(6)	267	0,74	18	3,3	13.060	3,5
Ökológiai gazdálkodási célprogram(7)	12.272	34,05	116	21,25	141.423	37,95
Extenzív gyephasznosítási célprogram(8)	17.291	47,98	377	69,05	138.326	37,12
Vizes élőhely célprogram(9)	3.935	10,92	4	0,73	31.482	8,45
Borsodi mezőség ÉTT célprogram(10)	1.748	4,85	16	2,92	38.973	10,46
Összesen(11)	36.038	100	546	100	372.633	100

Forrás: Kavalecz-Gyarmati (2003)

Table 6: Data of the National Agricultural Environmental Management Project in Hajdú-Bihar county in 2002

Aim project(1), Applied area (hektars, percent)(2), Number of applications (piece, percent)(3), Applied assistance (thousand forints, percent)(4), Agricultural environmental economical project(5), Integrated agricultural project(6), Ecological farming project(7), Extensive grassland farming project(8), Watery biotope project(9), Environmentally sensitive areas project (Borsodi mezőség ESA)(10), Altogether(11)

A 4. táblázat adatai a benyújtott pályázatokra vonatkoznak. Az elfogadott pályázatok száma 2.691 db, ebből 1.320 pályázat az extenzív gyephasznosítási célprogramban nyert támogatást. A közel 4.453 millió Ft támogatási igénnyel szemben az elfogadott pályázatokra 2.140 millió Ft-ot ítéltek oda az Agrár-környezetvédelmi Tárcaközi Bizottság. A nyertes gyephasznosítási pályázatok 645,5 millió Ft támogatást kaptak (Internet 2). Országosan az általam vizsgált célprogram a pályázatok 49%-át teszi ki, a támogatási keret 30,1%-ával.

Magyarország közel 1,1 millió ha gyepterületéből a vizsgált két megye 17,5%-kal részesedik. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye gyepterülete az országos gyepterület 6,26%-a, aminek 7,57%-a kapott támogatást az extenzív gyephasznosítási célprogramban. Ugyanezt vizsgálva Hajdú-Bihar megyében megállapítható, hogy a megye gyepterülete 11,23%-a az országosnak és ezen terület 14,51%-a kapott támogatást a célprogramból. Országos szinten a gyepterületek 8,94%-ára nyújtottak be támogatási igényt. A támogatott gyepterület nagysága Szabolcsban az országos átlag alatt van, amit jelentősen növelni lehetne jobb tájékoztatással, a gazdálkodók pályázatrírással kapcsolatos képzésével egyaránt.

A célprogramban elfogadásra került pályázatok 10,45%-a Szabolcs megyéből, 28,56%-a pedig Hajdú megyéből érkezett. Az előbb említett 17,5%-os területi részesedés nagymértékben felülmúlja a 22.321 ha – a célprogram által támogatott –

gyepterület, ami az országosan támogatott terület 23,5%-a. Ezen megállapításom a nagyobb pályázati kedvvel magyarázható, valamint Szabó és mtsai (2003) szerint a kedvezőtlen természeti és társadalmi-gazdasági adottságok erőteljes hatással bírnak a pályázati kedvre és eredményességre egyaránt.

A 4., 5., valamint a 6. táblázat adataiból kiszámítottam, hogy egy pályázatra 53,62 ha gyepterület jut, ez Szabolcsban 36,45 ha, míg Hajdúban 45,86 ha. Megállapítható, hogy mindkét megyében kevesebb gyepterület jut egy pályázatra, ami gyepterületek szétaprózódásával (főleg Szabolcs megyében) és a kisebb farmméretekkel is magyarázható. Az előző adatokból számítható ki, hogy egy gyephasznosításra benyújtott pályázat támogatási igénye országosan 429 ezer Ft, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 292 ezer Ft, Hajdú-Bihar megyében pedig 367 ezer Ft.

Figyelemre méltó az a tény is, miszerint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a támogatott területek 70%-a, a támogatási összeg 37,7%-ával, Hajdú-Bihar megyében pedig a támogatott területek 48%-a, az elnyert támogatás 37,1%-ával kötődik az extenzív gyephasznosítási célprogramhoz, szemben az országos 49 és 30,1%-kal.

A célprogramban nyertes pályázatok alapján kiszámítottam a pályázati intenzitást – 1000 ha gyepterületre vetítve –, amelynek eredményeit a 7. táblázatban ismertetem.

7. táblázat

Az extenzív gyephasznosítási célprogram pályázati intenzitása 2002-ben

Vizsgálati terület(1)	Gyepterület (ezer ha)(2)	A célprogramhoz kötődő nyertes pályázatok száma (db)(3)	1000 ha gyepterületre jutó pályázatok száma (db)(4)
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye(5)	66,4	138	2,08
Hajdú-Bihar megye(6)	119,2	377	3,16
Magyarország összesen(7)	1.061,2	1.320	1,24

Forrás: KSH (2002), FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Hivatala (2003), Kavalecz-Gyarmati, (2003), Internet 2 (2003), és saját számítás

Table 7: Intensity of the applications in the Extensive grassland farming project in 2002

Investigated area(1), Grassland (thousand hektars)(2), Received applications in the Extensive grassland farming project (piece)(3), Number of applications arrived at one thousand hektars of grassland (piece)(4), Szabolcs-Szatmár-Bereg county(5), Hajdú-Bihar county(6), Hungary in all(7)

A 7. táblázat adataiból azt a megállapítást teszem, hogy az országos pályázati intenzitásnál a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei 1,7-szer, a Hajdú-Bihar megyei 2,5-szer nagyobb. A Hajdú-Bihar megyében tapasztalható igen magas intenzitás a természeti-, gazdasági viszonyokon kívül feltehetően a gazdálkodók jobb tájékozottságán és szervezettségén is múlik.

6. MEGÁLLAPÍTÁSOK

A 2003 nyarán Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a gyepgazdálkodás, a gyepre alapozott állattartás és az agrár-környezetvédelem területén folytatott felmérésem, valamint a célprogramhoz

kapcsolódó statisztikai adatokból a következő megállapításokat és észrevételeket teszem:

⇒ Magyarország gyepterületeinek 8,94%-ára nyújtottak be támogatási igényt az extenzív gyephasznosítási célprogramban, ezzel szemben Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyékben összesen a gyepterületek 12%-a kapott támogatást.

⇒ A célprogramban támogatott pályázatok 10,45%-a Szabolcs megyéből, 28,56%-a pedig Hajdú megyéből érkezett.

⇒ Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a támogatási összeg 37,7%-a, Hajdú-Bihar megyében pedig 37,1%-ával kapcsolódik a célprogramhoz, szemben az országos 30,1%-kal.

-
- ⇒ A gyepterületekre vetített pályázati intenzitás 1,7-szer és 2,5-szer nagyobb az országos (1,24) értéknél a vizsgált két megyében.
- ⇒ Véleményem szerint egyes területeken – amelyek nem ékelődnek természetvédelmi területek közé –

meg kellene fontolni a területek intenzívebb legeltetési- és agronómiai használatának engedélyezését a természet- és környezetvédelmi előírások betartásával.

IRODALOM

- Ángyán J.-Fésüs I.-Podmaniczky L.-Tar F.-Vajnáiné Madarassy A. (1999): Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program. Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, Budapest, 174.
- Kavalecz L.-Gyarmati Á. (2003): Az agrárgazdasági célok költségvetési támogatásának gyepgazdálkodási vonatkozásai és azok megyei tapasztalatai. Kézirat
- Szabó G. (2001): Az Európai Unió agrárpolitikája. Egyetemi jegyzet, DE ATC MTK, Debrecen-Kaposvár, 78.
- Szabó G. (2003): Az Agrár-környezetvédelem egyes közgazdasági aspektusai. Gazdálkodás, XLVII. 4. 37-47.
- Szabó G.-Fésüs I.-Balázs K.-Katonáné Kovács J. (2003): A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program pályázatainak elemzése. Gazdálkodás, XLVII. 1. 26-39.
- Tar F. (2002): Az EU agrár-környezetvédelmi rendelkezéseinek alkalmazása Magyarországon. Szaktudás Kiadó, Budapest, 1-8.
- FVM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Hivatal (2003): Összesítő kimutatás a NAKP 2002. évi nyertes pályázatairól Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Nyíregyháza, Kézirat
- Határozatok Tára (1999): A Kormány 2253/1999 (X. 7.) Korm. határozata a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programról és a bevezetéséhez szükséges intézkedésekről. 37. 382-397.
- Internet 1 (2003): 2. számú pályázati adatlap Országos agrár-környezetvédelmi támogatások igénybeviteléhez. <https://www.nakp.hu/palyazas.htm> 2003.10.22.
- Internet 2 (2003): A 2002. évi pályázatok értékelése. <https://www.nakp.hu/nakposzegzes.htm> 2003.05.21.
- Internet 3 (2003): A FVM pályázati felhívása a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program kiegészítő állat-beállítás támogatására. https://www.nakp.hu/kieg_allat.htm 2003.05.21.
- KSH (2002): Mezőgazdasági Statisztikai Évkönyv 2001. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 319.